

Maskeradeballets mester

Det er ikke uvanlig at nasjoner former sin krigshistorie slik man skriver manuskripter til Hollywoods cowboyfilmer: Skurken og helten, svart og hvit. Vi liker det slik - ryddig og oversiktlig.

Sant nok, når blikket festes på Hitlers nazisme eller Pol Pots kommunisme, blir bildet svart. Mitt poeng er heller ikke å gjøre de skyldige mindre skyldige, men å gjøre oss uskyldige litt mindre uskyldige.

Vi behøver ikke stemme SV for å være enige med Erik Solheim når han i sin bok "Den store samtalen" skriver: "I Versailles etter første verdenskrig trakk seiersmaktene på den tyske stoltheten, og påla landet enorme økonomiske byrder. Det bidro effektivt til Weimar-republikkens ustabilitet og Hitlers popularitet." Med andre ord, seiersmaktene ga næring til sin fremtidige fiende og måtte til sist gå til krig mot Hitlers ondskap p.g.a. sin egen dårskap.

Winston Churchill advarte mot denne utviklingen allerede i 20-årene. Tyskland lå da som et åpent betent sår midt i Europa. Ingen nabo hjalp til for å bringe legedom. Hitler marsjerte inn på passivitetsens røde løper.

Det sies at Hitler var ingen stor personlighet. Han skapte ikke historie, det var historien som skapte ham. Spørsmålet blir da, hvem skapte historien som frembragte Hitler? Det var tyskerne ja,...men de var ikke alene om det.

For 200 år siden skrev den engelske filosof og politiker Edmund Burke: "Alt som skal til for at ondskapen skal triumfere, er at de gode krefter forholder seg tause." Ondskapen er maskeradeballets mester - den kler seg i et utall drakter, også taushetens og likegyldighetens.

"Fordi du er lunken, hverken varm eller kald, vil jeg spytte deg ut av min munn," leser vi i Bibelen.

Hver gang jeg tier når jeg skulle ha talt mot urett, svekkes frihetens immunsystem. Hver gang jeg velger å leve med en behagelig løgn fremfor den bitre sannhet, svekkes frihetens immunsystem. Hver gang jeg velger personlig komfort på bekostning av fellesskapet, svekkes frihetens immunsystem og gir plass for vold og forfall. Mot og absolutt ærlighet må til for å se ondskapens nederdrekthet infiltrert i vår egen velstelte prektighet.

En håndfull år og vi går inn i et nytt årtusen. Skal vi kryse denne tidsgrensen som skurker og helter, eller som et fellesskap av tilgitte syndere? Vi må finne en dypere forståelse av ondskapens natur og bli villigere, flinkere til å avsløre denne maskeradeballets mester. Kan vi det, er også en ny verden innen rekkevidde.

EE

Religion og utenrikspolitikk

Storbritannias Royal Institute of International Affairs (Chatham House) feiret 50-års jubiléet for slutten på den annen verdenskrig med å rette søkelyset mot et viktig spørsmål: Blir faktoren religion under-vurdert eller til og med oversett i internasjonale konflikter?

Ja, svarte dagens fordragsholder. Helt siden opplysnings-tiden hadde det i utenrikspolitiske fagmiljøer hersket en nesten dogmatisk overtro på fornuftens og økonomiens bestemmende rolle. Dette dominerende paradigmat (rådende tenkemønster) hadde presset religionen ut av forskernes beregninger, hevdet han.

Foredragsholderen var Dr. Douglas Johnston, vise-president for Washingtons Senter for Strategiske og Internasjonale Studier (CSIS). Han er også grunnlegger av Harvard universitetets leder-program i nasjonale og internasjonale sikkerhets-spørsmål. Sammen med en gruppe andre forskere har han nylig utgitt boken "Religion - the missing dimension of statecraft" (Religion - den manglende dimensjon i statsmannskunst). Som et eksempel på hva denne manglende dimensjonen fører til, nevnte han skjebnesvangre feil som Amerika har begått i Iran, Libanon, Sudan og andre land.

Boken inneholder vitenskapelige studier av konflikter i Nicaragua, Zimbabwe, Nigeria, Sør-Afrika, Filippinene og Øst-Tyskland. Den åpner med en veldokumentert gjennomgåelse av den fransk-tyske forsoningsprosessen etter krigen. "Det er hevet over tvil," sa Johnston i sitt foredrag, "at uten det grunnlaget som MRA bidro til å skape, særlig innen industrien, ville Schuman-planen (den europeiske kull- og stålunionen) ikke ha lyktes."

Dr. Johnston kom også inn på den blodige frigjøringskampen i Zimbabwe. I et 'samvittighetsråd' (cabinet of conscience) som mennesker engasjert i MRA hadde tatt initiativet til, satt folk fra forskjellige leire som sto mot hverandre i frigjøringskampen. De hadde ifølge Johnston etter de avgjørende valgene i -79 lyktes i å bringe sammen politiske ledere som Ian Smith og Robert Mugabe, de dominerende skikkelser på hvit og svart side. Deres møte hadde bidradd til å hindre et videre blodbad. Han kom også inn på katolikkenes og kveknernes viktige bidrag til løsning av konflikten.

Under sitt opphold i England ble Dr. Johnston intervjuet av BBC fjernsyn og radio, og holdt andre foredrag for forskere i Oxford og i MRA-senteret i London. Han ble bl.a. spurt hvor lenge han trodde det ville ta før et nytt utenrikspolitisk paradigme ville få gjennomslag i regjeringer. "Kanskje ikke i min livstid. Men for fremtidige generasjoners skyld er dette det arbeidet jeg vil vie mitt liv til," svarte dr. Johnston. JJW

Nyheter om MRA

Avspenning i Sønderjylland

I Bosnia som i Midt-Østen opplever verden på ny hva det koster når folk med forskjellig kulturell og etnisk bakgrunn ikke kan dele samme område.

En liknende, om enn mindre brutal konflikt, pågikk i over ett århundre langs den dansk-tyske grensen i Sønderjylland. Store områder kom under avvekslende tysk og dansk styre, med påfølgende rettsløshet eller undertrykkelse for minoritetene på begge sider.

Avisen til det tyske mindretallet i Danmark, Nordschleswiger, publiserte den 25. mars i år en ekstraavgave for å feire 40-årsjubileet til København-avtalen av 1955 som satte et punktum for konflikten. I avtalen garanterer de danske og vest-tyske regjeringene politiske, kulturelle og religiøse rettigheter for minoritetene på begge sider av grensen. "Avspenningen etterpå var lett å merke," kommenterte den danske historikeren Troels Fink. "Det var godt å være vitne til at gammel strid kan bli gjort opp, og at folkene i området nå lever harmonisk sammen."

I ekstraavgaven gir sjefredaktør Siegfried Matlok noe av æren for denne avtalen til Moralsk Opprustning. Han skriver: "Forholdet til Tyskland var for Danmark i årene etter 1945 det avgjørende utenrikspolitiske spørsmål. Først var det lite tysk-dansk kontakt. Ett av de første sporene som ledet til avtalen, fører til det sveitsiske Caux, hvor Moralsk Opprustning har sitt sentrum. Til Caux kom bl.a. Konrad Adenauer, (tysk forbundskansler), den konservative Ole Bjørn Kraft, (senere dansk utenriksminister) og Knud Kristensen, dansk statsminister (1945 - 47), og Willy Massoth, senere ordfører i den tyske byen Cochen (ved Mosel), som kom til å spille en nøkkelrolle i det dansk-tyske forholdet."

Matlok skildrer så et voksende nettverk av kontakter som også omfattet minister Heinrich Hellwege i Adenauers regjering, som også hadde vært i Caux. Med den daværende danske utenriksminister H.C. Hansens støtte, møttes Hellwege og Kraft i Hamburg.

Hellwege fortalte etterpå at han hadde sagt til Adenauer at "det er opp til oss tyskere, som har gjort Danmark så stor urett, nå å ta initiativet." Hellwege mente at hans oppfordring var en av grunnene til at Adenauer så inviterte H.C. Hansen, som i mellomtiden var blitt statsminister, til Bonn. Ut av disse mange kontaktene vokste den historiske avtalen.

JJW

Kina

I april kom en delegasjon på 6 fra Den kinesiske Forening for Internasjonal Forståelse (CAFIU) til et ti dagers besøk i Storbritannia. Gruppen ble ledet av fru Cao Xiaobing, tidligere leder for den kinesiske studentunionen og en innflytelsesrik skikkelse i Kinas liv. To studenter som var med i gruppen hadde deltatt i demonstrasjonene på Tianenmon-plassen i 1989.

Deres vertskap i England var Moralsk Opprustning, denne gangen representert ved 5 lærere som ett år tidligere hadde besøkt Kina som CAFIU's gjester. Slik utveksling mellom grupper fra CAFIU og MRA har allerede funnet sted tre ganger tidligere.

Kineserne sa at det som hadde betydd mest for dem under besøket i Storbritannia, var hele tiden å bo i britiske hjem. Men de besøkte også mange skoler, ble mottatt av parlamentsmedlemmer og ordførere, og deltok i en heldagskonferanse med lærere fra Storbritannia og Nord-Irland i MRA-senteret Tirley Garth i Midt-England.

Novosibirsk

Novosibirsk er med sine 1,5 millioner innbyggere Sibirs faktiske hovedstad. Byen har nettopp gått forbi St. Petersburg som Russlands nest viktigste finanssentrum etter Moskva. Den har meget industri og er i tillegg et utskipningssentrum for regionens råvarerikdommer.

For å utvikle en forretningskultur i byen, er det nylig dannet en Forening for Næringslivsetikk (SABE). Formannen, professor Vladimir Suprun, har flere ganger deltatt i MRA's industri-konferanser i Caux i Sveits. I slutten av april hadde SABE innvitert 8 av deres vertskap i Caux til et 6 dagers besøk i Novosibirsk. Hensikten var å bli informert om situasjonen i området og å komme frem til en klarere forståelse av hva god forretningsetikk innebærer. Gjestene brukte først 2 dager på å besøke 4 store private selskaper. De neste to dager deltok gjestene i en rundebordskonferanse med 12 lokale industriledere, blant dem sjefene for de bedriftene de nettopp hadde besøkt. Tema var: "Lederskap og moral." Det var en klar forståelse av at en god forretningsmann trengte helt andre egenskaper enn under kommunismen. Særlig fremhevet ble evnen til å bygge tillit og motivere et team, åpenheten for å forandre seg selv og ansvarsfølelsen for samfunnet som helhet.

Stockholm

Det lille teatret i MRA's senter i Stockholm, som ble utbygget med scene og 65 plasser takket være stor frivillig innsats, er tatt i bruk. I begynnelsen av mai ble det arrangert temamøte om hva som forener muslimer og kristne. I juni ble det åpnet en utstilling av den norske malerinnen Signe Lund Strongs arbeider, og hennes mann Arthur Strongs fotografier. Strong har som fotograf helt siden 30-årene rapportert om personligheter og begivenheter verden rundt.

Teologen, paven og legen

Et folks tenkning er ødelagt før deres byer blir det. Hatet som i årtier har ulmet under overflaten i Jugoslavia er ett eksempel. Et annet er initiativløsheten som bremser utviklingen i de tidligere kommunistlandene.

I Vesten ser byene ut til å bugne, men vold og usikkerhet øker. Materialismen har fordreiet våre verdier og samfunnet blir hardere. Konfliktpotensialet vokser

Hva må til for å forandre et folks tenkning? I det følgende gjengir vi noen avsnitt fra bøker av tre meget forskjellige forfattere: Den ene er skotsk teolog, den andre polsk pave og den tredje amerikansk lege og suksessforfatter. Men de har et felles anliggende: Menneskenes utrolige frihet og hvordan vi bruker den. Vi siterer:

Livet blir fattigere fordi vi ikke tenker. Her er noen av faktorene som stopper oss:

a. Fordommer. Vi kan være så fastlåst i våre synspunkter at sinnet er lukket. Nye idéer banker på vår dør, men vi er syvsovere som ikke vil vekkes.

b. Mental dovenskap. Tenkning er anstrengende arbeid. Platon sa at det livet som ikke er gjennomtenkt, ikke er verdt å leve. Det ble sagt om et menneske at det hadde greid å snike seg utenom ondskapens tøffeste ørkenstreknings. Å kjempe seg gjennom dem hadde kanskje vært bedre for vedkommende. Vi kan være så sløve at vi ikke gidder å ta våre spørsmål og tvil alvorlig.

c. Selvforsvar. I oss har vi forsvarsmekanismer mot ubehagelige tanker. Det er mulig å dope seg ned til et nivå hvor tanken er i dyp dvale.

Men livet har også måter å vekke oss på. Her er noen av dem:

a. Sorg. Komponisten Elgar sa om en teknisk briljant ung sangerinne at hun manglet følelse og uttrykk. "Men hun kommer til å bli stor når noe har knust hennes hjerte," la han til. Ofte kan sorg bråvekke oss så vi gjennom tårer oppdager det egentlige.

b. Kjærlighet. Dikteren Elizabeth Browning skriver om forelskelse: "Hun så på ham, han så på henne - og plutselig oppsto det liv." Kjærlighet åpner for horisonter som vi ikke visste eksisterte.

c. Nød. Vi kan gå halvvåkne gjennom livet på vane og rutine. Men så kan det dukke opp et uløselig problem, en besettende fristelse, en oppgave som går ut over våre krefter. Da er det ikke noe annet å gjøre enn å rope til himmelen. Nøden vekker til erkjennelse.

Vi gjør vel i å be: Herre, hjelp meg til å holde meg våken!

William Barclay: "The Gospel of Luke" (Lukasevangeliet), Westminster Press, Philadelphia, USA, 1975.

Mennesket kan ikke tvinges til å godta sannheten. Men det påskyndes til å gjøre det av sin egen natur, det vil si av selve sin frihet, som pålegger det å lete oppriktig etter sannheten og slutte seg til den både med overbevisning og atferd.

Thomas av Aquino's syn er velkjent: Han er så konsekvent når det gjelder å respektere samvittigheten at han - absurd nok - holder det for galt å gjøre noe for Kristi skyld hvis det strider mot ens egen samvittighet. Hvis mennesket advares av sin samvittighet - selv om den kan ta feil - må mennesket alltid lytte til den. Men det som ikke kan godtas, er at mennesket bevisst gir seg ut i villfarelse uten å forsøke å finne frem til sannheten.

Som det Annet Vatikan-konsil lærer oss, er samvittigheten "menneskets helligdom og hemmelige kjerne, hvor det befinner seg alene med Gud, hvis stemme gjenlyder i dets innerste... I trofasthet mot samvittigheten går kristne sammen med andre for å søke sannheten. I lys av den søker de løsningen på de mange moralske problemer i personlig eller sosialt liv. Jo mere den rettskafne samvittigheten får overtaket, desto mer fjerner den enkelte og samfunnet seg fra blind egensindighet og prøver å rette seg etter objektive moralnormer.

Ikke desto mindre skjer det ofte at samvittigheten tar feil takket være en uvitenhet man ikke kommer ut over. Men det betyr ikke at samvittigheten taper sin verdighet. Det gjør den først når mennesket lar være å søke sannhet og godhet, eller lar samvittigheten nesten blindes av syndige vaner."

Pave Johannes Paul II: "Over håpets terskel", Aventura Forlag, Oslo 1994.

Løgnens mennesker

At mennesker dreper er ikke instinktivt. Når det gjelder f.eks. jakt, er det noen som elsker det, mens andre misliker det eller er likegyldige. Slik er det ikke med katter. Alle katter jager mus, hvis de har sjansen.

Denne mangelen på instinkter er ansvarlig for den usedvanlige foranderlighet og omskiftelighet i den menneskelige natur og oppførsel. Det som erstatter artstypiske instinkter er hos mennesket det opplyste frie valg. Vi er til og med fri til å forkaste det vi er blitt lært opp til eller det som er det vanlige i samfunnet. Vi kan endog forsake de få instinktene vi har, som når noen velger å leve i sølibat eller å gå i døden som martyr. Fri vilje er den endelige menneskelige realitet.

Men la oss huske hva så mange teologer sier: Det onde er den frie viljes uunngåelige ledsager, prisen vi betaler for menneskets enestående valgfrihet. Siden vi har denne utrolige friheten, er det ikke så rart at vi ofte misbruker den og at menneskets oppførsel - sammenliknet med "lavere" dyrs - så ofte går av sporet.

Dr. M. Scott Peck i bestselgeren "People of the Lie" (Løgnens mennesker), Simon and Schuster, New York, 1983.

sakset

Vi lever i en tid der vi slår hverandre ihjel med effekter, og her kommer vi med bare én skuespiller og en to tusen år gammel tekst. Vi trodde det ville bli et lite, spesielt publikum og tre-fire forestillinger.

Det ligger et enormt håp i den reaksjonen vi har fått. Det er ikke suksessen vi er glade for, men bekreftelsen på at folk ikke lengter etter å bli underholdt. Derimot har de åndelige behov og lengter etter indre verdier. Dette er faktisk den største gleden.

For meg ble det en troshandling å arbeide med dette. Vi har ikke forholdt oss til teologi og er ikke Guds budbringere. Vi har derimot hatt et personlig møte med Guds ord, og framlegger opplevelsen av dette møtet for publikum.

*Teaterinstruktør Kjetil Bang-Hansen
om stykket "Evangeliet etter Markus",
Santalen 12.5.95*

Mennesker som selv har lidd under andres overgrep, har ikke vanskelig for å tilgi, ja, for å forstå dem som har voldt deres lidelser. Det faller dem ikke vanskelig å tilgi, fordi lidelse og sorg som virkelig er utstått, instinktmessig føles som et privilegium. Erkjennelsen av den skapende sannhet slår ned i en som et lyn: tilgivelse for andre, som for oss selv, for vi vet heller ikke hva vi gjør.

*Kristian Ottosen, tidl. styreformann
ved Nationaltheatret, i sin intro-
duksjon til "Kirsebærtreet blomstrer i
mai" på Nationaltheatret.*

Lederne av de nasjonalistiske partiene, som har bragt Jugoslavia i krig og ødelagt landet, er alle sammen forfattere eller litteraturprofessorer. Karadzic var dikter. Tsjetnikenes utenriksminister Aleksa Buha var filosof. Den serbiske sjåvinismens ledende ideolog, Dobrica Cosic, var forfatter, likesom Milosevic. Litteraturen ser ikke ut til å være like sterk som politikken, men det er bare fordi den virker langsommere. Et samfunns verdier skapes, artikuleres og formes av kulturen. Også de mest blodtørstige verdier. Ordet er den sterkeste handling. Glem ikke at Gud skapte verden med Ordet.

*Den bosniske forfatteren Dzevad
Karashan, Aftenposten 28.5.95*

Senere ble Ronald Fangen omvendt gjennom Oxfordbevegelsen, og fra da av syntes mange det ble for mye vitnesbyrd på bekostning av det kunstneriske... Han har skrevet om denne omvendelsen i boken "En kristen verdensrevolusjon" (1935). Der fremgår det at han alltid har følt og forstått kristendommen som sannheten og redningen. Han innrømmer at han ofte hadde sett Guds ledelse i mange ting. Han hadde søkt den og åpnet seg for den, og det hadde alltid vært til det gode.... Men - denne høsten 1934 på Høsbjør ble det annerledes. Det ble et enten-eller, han måtte bekjenne og blir grepet av panikk. Men da han tok sin beslutning opplevde han en livsforvandling fordi det gikk opp for ham at kristendom ikke er lære eller teologi, men en daglig kontakt med Guds Ånd, han som gjør levende.

*Skribenten og presten Ba Børresen i
Vårt Land, 10.5.95*

Under sosialdemokratisk styre har arbeiderbevegelsen alltid basert seg på fornuft: Det er klokt å gi folk like vilkår, la dem løfte sammen, lære å bli gangs mennesker. Først når nordmenn har fått, løftet, lært og likevel ikke er lykkelige, har det fornuftige, styrende partiet et problem.

Thorbjørn Jagland og hans nærmeste framstår mer søkende enn det effektive Gro-regimet. De flørter med ny teknologi, alternativ medisin, kristelige dyder og nullvekst.

Esten O. Sæther i Dagbladet, 12.4.95

Noen dager før Badenhorst (leirkommandanten) skulle dra, ble jeg kalt inn på hovedkontoret. General Steyn var på besøk på øya, og han ville vite om vi hadde noe å klage over. Badenhorst var til stede mens jeg gjennomgikk en liste med krav. Da jeg var ferdig, snakket Badenhorst direkte til meg. Han fortalte at han skulle reise fra øya, og tilføyde: "Jeg vil bare ønske dere lykke til." Jeg vet ikke om jeg så lamslått ut, men jeg var forbløffet. Disse ordene sa han som et menneske og viste dermed en side ved seg selv som vi aldri hadde sett før....

Badenhorst hadde kanskje vært den mest hjerteløse barbariske kommandanten vi hadde hatt på Robben Island. Men den dagen på kontoret røpet han at han også hadde en annen side ved seg - en side som hadde vært godt skjult, men som likevel eksisterte. Det var en nyttig påminnelse om at alle mennesker, selv de tilsynelatende kaldblodigste, har en kjerne av anstendighet, og at de er i stand til å forandre seg hvis hjertet deres blir påvirket. Da det kom til stykket, var ikke Badenhorst ond; umenneskeligheten var blitt prasket på ham av et umenneskelig system. Han oppførte seg som en bølge fordi han ble belønnet for bøllete adferd.

*Nelson Mandela i "Veien til frihet",
H. Aschehoug & Co, 1994.*

NY VERDEN vil fremme en forandring i både menneskers holdninger og i samfunnsforholdene, bygget på absolutte moralnormer og Kristi forvandlende kraft. Bladet beretter om et globalt arbeid som er åpent for alle, og om kampen mellom ondt og godt som pågår i ethvert menneske og folkeslag.

UTGIVER: Moralsk Opprustning, Postboks 3018, Elisenberg, 0207 Oslo.
Tlf. 22 55 94 30. Fax 22 44 85 04. Postgiro 0804.5125794. Bankgiro 6030.05.08831.

ANSVARLIGE: Bjørn Ole Austad og Jens J. Wilhelmsen.